

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

FAHS * NUMMER 4 * NOVEMBER 1993

Tak, undskyld - og værsgo'

Takken er møntet på de mange, der har reageret på vort nødråb "STOF-MANGEL" i sidste nummer af FAHS-bladet. Såvel museer som arkiver og "private" har sendt os brugbart materiale. Vi synes selv, det har givet både dette og sidste nummer et alsidigt og læseværdigt indhold.

Nu håber redaktøren blot ikke, at han snart med Jeppe må udbryde et: "Hvor længe var Abraham i Paradiis?" Skal FAHS-bladet fortsat kunne udkomme jævnlige - helst med 4 numre om året - er redaktionen stadig afhængig af, at en lind strøm af gode, spændende og vedkommende artikler tilflyder sekretariatet. Derfor skal lyde et højt og lydeligt: SKRIV FLIT-TIGT - OG SEND IND!

Og så et stort undskyld fordi vi har klokket i det. Efter 1 kommer 2 -denne elementære regneregul har vi desværre overset. FAHS nr. 1/1993 blev nemlig ved en fejltagelse efterfulgt af nr. 3/1993. Så selvom De nu sidder med nr. 4 i hånden, er det desværre ikke blevet til mere end tre udgivelser i år.

Overskriftens "Værsgo" betyder, at den nye årbog er på trapperne og sendes til medlemmerne i løbet af en måneds tid. Årbogen er i år helt og holdent helliget arkæologien. I en række artikler fortæller amtets arkæologer om de seneste års mange spændende udgravninger og den nye viden om oldtiden, der er et resultat af disse.

Til sidst - rigtig hjertelig velkommen til samfundets GENERALFOR-SAMLING, som der kan læses mere om andetsteds i bladet.

Venlig hilsen Poul Korse

fahs

REDAKTION

Poul Korse
(ansvarshavende).
Lars Bjørn Madsen.
Eva Deichmann.

Tryk: A-Print,
Espergærde
Lay-out og
tilrettelæggelse:
Helsingør Kommunes
Museum.

FAHS er medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund. Udkommer 3-4 gange årligt. Artikler til bladet sendes til FAHS, sekretariatet: Helsingør Kommunes Museum, att. Poul Korse, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør. Tlf.: 4921 0098.

FAHS * NUMMER 4 * NOVEMBER 1993

Glimt fra Raageleje

af direktør, cand. juris, C.P. Heiede

I Raageleje og omegn findes en storslået samling af kæmpehøje - mindesmærker, som vidner om organisationstalent og stærke personligheder hos mennesker, som forlængst er glemt.

Også andre seværdigheder, skabt af mennesker, finder vi i de omliggende kirker. Ofte små spor, som dog er tankevækkende. Eksempelvis volutterne på de to små søjler, som flankerer indgangen til våbenhuset i Vejby Kirke. Den stil, de repræsenterer, var moderne i Normandiet på Wilhelm Erobrerens tid og kom med ham til England efter 1066, hvor den var moderne i en kortere årrække. Herfra kom stilen til Danmark, antagelig med den engelsk-danske arkitekt, som byggede kirken i Vejby. Andre spor i kirken bestyrker denne antagelse.

Fra Blistrup kirke kan nævnes klokken, der er støbt i Esum kloster.

Naturen på denne egn har også sat mange kraftige spor helt tilbage fra istiden. Tænk på åsen, som løber gennem Heatherhill - en kæmpeaflejring fra en rivende underjordisk flod under isen.

Det er nu andre og i sandhed mere beskedne erindringer fra vor tid, der her skal berettes om. Tilskyndet af hjertesukket i FAHS nr. 3/93, hvor læserne kraftigt opfordres til at yde bidrag, væves disse linier.

Der findes nemlig også fra nyere tid en mindesten i Raageleje - dér, hvor Orebjergvej og Anders Nielsens Vej skærer

hinanden. Den er både ambitiøs og naiv.

Den er ambitiøs ved, at teksten er hugget i en uforgængelig, men smuk, stor granitsten på ca. 1 meters højde, anbragt på en lille høj, omgivet af to solide planker. Og den er naiv, fordi den på den ene side vil bevare erindringer om en forlængst afdød mand, som nutiden har glemt, og på den anden side fordi den kredser af villabeboere,

Forfatterens egenhændige tegning af mindestenen over Anders Nielsen. (Inskriptionens ordlyd: RAAGELEJE VILLABEBOERE REJSTE DENNE STEN FOR ANDERS NIELSEN DERES TROFASTE VEN OG RAADGIVER 1921.

som rejste stenen, nok også gerne selv vil-
le mindes. Disse brave folk er alle døde og
deres navne står ikke på stenen. Men der
er jo heller ikke bevaret navne på kæmpe-
højenes grundlæggere eller navnet på byg-
herre eller arkitekt på Vejby kirke.

Mindestenen blev indviet i sommeren
1921. Jeg husker det tydeligt, for jeg var
selv tilstede - 12 år gammel. Når jeg erin-
drer det, var det fordi jeg optrådte i et nyt
sæt kadettøj med blå striber. Det var min
mors ønske, at jeg bestandig skulle være
velklædt afpasset efter situationen. At jeg
spildte rød sodavand ned af mig, har be-
gunstiget min erindring.

Men nu til det egentlige: at riste endnu et
par runer om den mand, mindestenen blev
rejst for, nemlig gårdejer, vognmand An-
ders Nielsen - som også vejen til stenen er
opkaldt efter.

Anders Nielsen ejede en lille landbrugs-
ejendom, der lå ca. 1 km. fra kysten, d.v.s.
på det sted, hvor jorden begyndte at blive
nogenlunde egnet til landbrug. Det mel-
lemliggende stykke ud til havet var for-
trinsvis sand og grus, og det var netop det-
te ufrugtbare område, den fremsynede
mand indså kunne blive mere frugtbrin-
gende ved at blive omdannet til et som-
merhusområde, i lighed med hvad der tid-
ligere var sket i andre egne op langs Sjæl-
lands øst-og nordkyst.

Ved siden af det slidsomme landbrugsar-
bejde drev han en vognmandsforretning
og dertil et mindre hestestutteri. Fra det
sidste leverede han bl.a. heste til en stor
hestehandler Berthelsen på Frederiksberg,
som igen solgte disse heste bl.a. til Køben-
havns Sporveje. Der var perspektiver i
Anders Nielsen.

Denne mand traf min far på en cykletur,
han i 1914 gjorde fra Gilleleje, hvor han
den sommer opholdt sig på ferie med sin

familie på Villa Kattegat. Raageleje gjor-
de et så stort indtryk på ham - det så jo
dengang ud som Heatherhøj idag, hvor de
store bakkede moræneområder faldt ud i
Kattegat - at han, med Anders Nielsen
som sælger, købte en grund på Orebjerg-
vej og dér byggede sig et sommerhus. At
Raageleje derved skulle blive min families
fælles samlingssted lige til vore dage - og
forhåbentlig længe endnu - skal jeg dog
her springe over.

Anders Nielsen var fuld af lune og an-
stand. Det viste han engang, da han kom
på uanmeldt visit hos mine forældre i hu-
set i Raageleje. Han trådte ind i spisestu-
en, just som familien havde sat sig om-
kring aftensbordet. Min mor bød ham
komme hen og sætte sig og deltage i mål-
tiden, men han vægrede sig og sagde: "Nej
tak - jeg vil ikke forstyrre jeres nadver,
men sætter mig her i hjørnet." Efter en
rum tid, hvor han ikke mælede et ord, af-
brød han os pludselig, idet han med høj og
tydelig røst på sit uforfalskede nordsjæl-
landske mål forkyndte: "Fly mig kniv og
gaffel, thi jeg gør meget af røgede "sil-
ler". Han satte sig til bords og var nu som
en indbudt hædersgæst.

En dag sad Anders Nielsen på sin observa-
tionspost: en lille bænk udenfor sit hus, da
en nabo, en ret kendt og selvbevidst kø-
benhavner, kom forbi. De hilste på hinan-
den. Anders sagde "du" til alle og fornavn,
men da den noget opblæste københavner
ytrede til os begge: "Har I bemærket,
hvordan mine træer voxer i min store
plantage?" svarede A.N. blot: "Ja-e, jeg
ser just nu, hvordan katten går og træder i
dine træer."

Endnu en sidste oplevelse med A.N., der
viser hans situationsfornemmelse og herli-
ge lune. Min farmor skulle engang besøge
mine forældre i sommerhuset i Raageleje.

Vognmanden, Anders Nielsen, havde hentet min farmor på stationen i Græsted og i sin hestevogn kørt hende op til huset. Det må nu her i en parentes indskydes, at min mor og min farmor - svigerdatter og svigermor - ikke var ligefrem perlevenner; de havde begge en skarp tunge, et hvast våben, som de ikke lod ruste i skeden. Men nu kom A.N. op ad trappen til huset, bærende på gæstens lille firkantede kurvekulfert på skulderen - og ind i stuen. Her kastede han et blik på de to tavse damer, der stod i hver sit hjørne, og smed nu kufferten med et smæld i gulvet, idet han på sit gode nordsjællandske tungemål, højt og klart udbrød: "Damen (med langt a) har nok belavet sig på et længere ophold!" Tableau... I eet nu havde han annammet situationen og givet den udtryk. Et par sekunders dyb tavshed, så brød min mor ud i en perlende latter - og fortryllelsen var hævet. Hun var selv nordsjællænder og har senere med fornøjelse fortalt historien igen og igen.

Hvisomda *) hænder det, at jeg på min vej hjem fra købmanden sætter mig på en af de egeplanker, der som bænke er anbragt ved siden af mindestenen og falder i staver over fortiden. I sommer oplevede jeg, at en større familie, unge og gamle, kom spadserende forbi på vej mod "Hoteltrappen" ned til stranden. Familiens ældste stoppede op ved stenen og underholdt da sine medlemmer om dens historie. Og jeg hørte ham berette om, at vejen var opkaldt og stenen rejst til minde om Raagelejes første og eneste store købmand Nielsen: Jeg kunne have belært ham om, at hans historiske virkelighed i tidens løb havde ændret sig. Det var købmandens far, stenen handlede om. Jeg forsøgte på lempelig vis at korrigere, men fornåm, at han nok

syntes, jeg var for gammel til at huske rigtigt.

"Dog, hvis ej min alder svækket har min dømmekraft - så har jeg ret i, hvad her er sagt----."

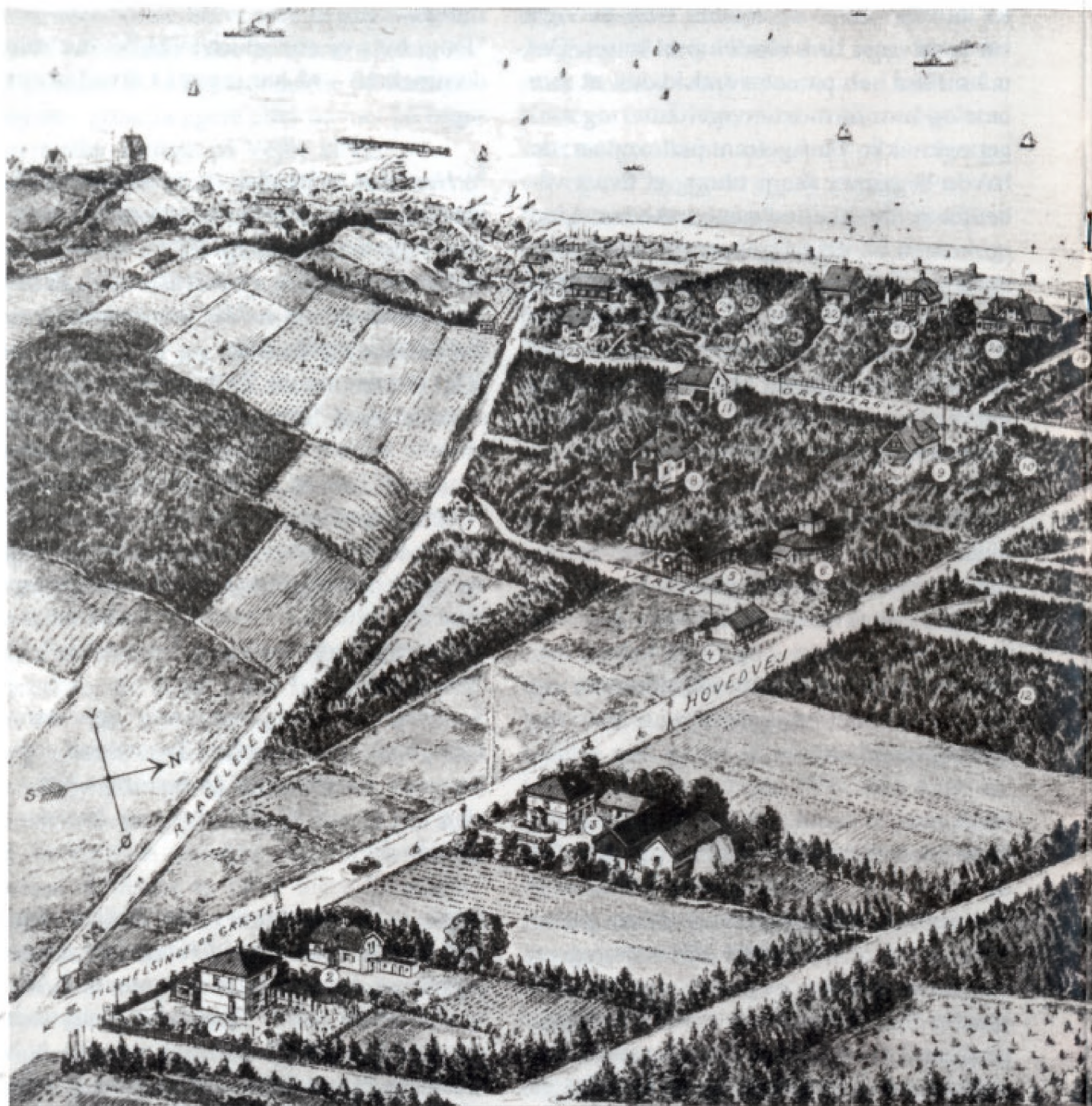
**) Her skal indskydes en redaktionel bemærkning. Da det renskrevne manuskript blev returneret til C.P.Heiede til korrekturlæsning havde redaktøren på dette ords plads sat en række spørgsmålstejn. C.P.Heiede replicerede:*

"Det morer mig, at De har måttet give op overfor ordet "Hvisomda". Min i artiklen omtalte farmor - født 1841 - kunne endnu bruge det "nu og da" og Carit Etlar har i "Gjøngehøvdingen" anvendt det et par gange. Det betyder "stundom" eller "nu og da", jvfr. Ordbog over det danske Sprog, bind 8, spalte 913. - Hvis De finder det for krukket, så ret venligst "hvisomda" til "stundom"."

Som det vil fremgå er ordet hvisomda ikke fundet for krukket. Tværtimod har det givet anledning til en historie i historien om sprog og dialekter og hvordan det går dem.

Efter at have skrevet sin artikel har C.P.Heiede igen været i Raageleje for at udføre en tegning af mindestenen. I følgende beskrivelse står: "Samtidig benyttede jeg lejligheden til at interviewe A.N.'s sønnesøn Knud Erik Nielsen, søn af købmand Nielsen, hvis forretning han overtog og med dygtighed drev i en årrække. Nu har han solgt forretningen. Det var dog ikke mere end nogle årstal, jeg fik ud af den samtale. Sønnesønnen har ikke kendt sin farfar.

Anders Nielsen blev født i 1853 og døde i 1919; hans søn, Købmand Nielsen, blev født i 1889 og døde i 1964." P.K.

Panorama over Raageleje tegnet af Franz Sedivy, i 1915. En sort plet (t.h. for nr. 18) viser hvor mindestenen er anbragt. Nr.1: Købmand Hansen, som i 1916 blev afløst af Købmand Nielsen, hvilket var hans far A.N.'s fortjeneste og fremsyn. Nr.3: Anders Nielsens ejendom.

Nr.17: Raageleje Badehotel, okkuperet af tyskerne under Besættelsen, senere brændt og derefter nedrevet. Nr. 27: Kroen er også nedlagt. Dette præger også Rågeleje idag. Nr.11: Mine forældres hus - bygget i 1915. Selv har min kone og jeg bygget et nyt hus på den på kortet ube-

KATTEGATTET

byggede grund ved siden af nr. 30-31, altså på skrænten ud mod havet. Nr.8: Museumsdirektør Dr.phil. Mackeprangs hus - nabo til mine forældre. Det hændte, når museumsdirektøren og min far mødtes alene i Raageleje, at de i fællesskab fik sig en gang æbleflæsk og en dram...

Jeg kunne blive ved, thi Raageleje var "min barndoms fuglefyldte have" - og nu bader jeg med mine oldebørn i Kattegat. Stop. C.P.H.

Lidt mere om Farumgaard

af Esther Kirckhoff Hansen

Efter at have læst artiklen om fru Mozart Jensen på Farumgaard (FAHS 3/1993), kommer minderne frem fra den tid vi boede på bakken ved Farumgaard. Min far var gartner på gården under fru Mozart Jensen. Vi kom dertil i 1921, da jeg var 1 år gammel, men jeg husker først fra 5-årsalderen. Min far var glad for blomster og træer, og han elskede sit arbejde. Fru Mozart Jensen var en rar og venlig dame, som personlig kom med julegaver til min søster og mig. Jeg fik en glasdukke med tøj; en ting jeg aldrig havde set før, så jeg var lykkelig og havde den i mange år. Jeg husker med glæde Jomfru Ting, som var kokkepige på gården. Jeg elskede at sidde på køkkenbordet og sludre med hende. På Farumgaard boede Kandidaten (brøder til fru Mozart Jensen), frøkenen, som var selskabsdame og chaufføren; og der har sikkert også været en stuepige, men hende husker jeg ikke. I Farum var der standsforskkel; de fine og os andre. Vi legede med doktor Kastbergs datter og blev altid inviteret til fødselsdag; det var vi meget benovede over. Doktor Kastberg var en venlig mand; når han så mig, trykkede han altid på min næse. Han syntes den gik for me-

get opad, men det hjalp vist ikke meget. Jeg var lykkelig i Farum, men huset vi boede i var meget usundt, så vi var altid syge. Jeg klarede det bedst, fordi jeg elskede levertran, og det hjalp mig. Ved siden af os var asylet, hvor jeg holdt meget af at opholde mig og høre fru Nielsen læse historier. Udenfor Asylet var der en dejlig

Huset på bakken, som nu er revet ned. Fotokopi af ældre fotografi.

bakke, som vi især var glade for om vinteren.

Da jeg var 7 år, skulle jeg i skole. Jeg gik i Lilleskolen, som lå på hovedgaden; det var en lang vej at gå, men det værste var salmeversene. Vi havde salmevers for til hver dag, som vi skulle lære udenad. Om søndagen skulle vi gå i kirke; det var ikke særlig morsomt, og ved siden af os boede frøken Bertelsen. Hun var indre missionsk og holdt øje med os og spurgte hver dag, om vi havde bedt vor aftenbøn inden vi gik i seng, men hun mente os det nu godt.

I 1928 fik min far sin afsked; han var me-

get syg af iskias og lå i sengen i stuen, hvor der var varme, men han kunne jo ikke passe sit arbejde. Det var et hårdt slag for den lille familie. Der var jo ikke dengang noget der hed bistandshjælp. Vi rejste fra Farum i 1928, og på vej til stationen red doktor Kastberg op ved siden af os og ønskede os held og lykke. Mine forældre åbnede en frugt- og grøntforretning

på Torvet i Lyngby. Her var jeg glad for at gå i skole, for vi havde ingen salmevers at skulle terpe, og vi skulle heller ikke gå i kirke om søndagen. Vor forretning gik ikke så godt i begyndelsen af trediverne; der var smalhans allevegne, men så byggede man et rådhus på Torvet. Det hjalp på forretningen, så det blev lykken for den lille familie.

Kloge Koner og kloge Mænd *af Gunnar Petersen*

Går vi tilbage i tiden, var det almindeligt at søge hjælp hos den kloge kone eller den kloge mand.

Ganske sikkert har vi på hver vor egn hørt om dem. Der findes uden tvivl spændende beretninger her fra Nordsjælland, som det kunne være interessant at læse om i FAHS. Jeg vil lægge ud med tre beretninger her fra min hjemegn; den gamle kultsvieregn nord for Gribskov.

Først *Hans Hoven* fra Alme. Han var som regel ikke hjemme, når patienterne indfandt sig. Så tog hans kone imod dem og underholdt dem, indtil Hans kom hjem. Da de kom ind i konsultationsværelset, fortalte han uden undersøgelse, hvad patienten fejlede, og det til stor forundring og beundring. Men engang blev det afsløret, at Hans, når han »ikke var hjemme«, stod i stuen ved siden af og hørte alt, hvad konen havde lokket ud af patienten.

Den næste lille beretning handler om *den kloge kone i Højelt*. Hun var en pæn gammel kone, der aldrig tog betaling for sine råd. F.eks. råd mod forskellige dårligheder: Tog mål af folk med en hvid garntråd både på langs og på tværs. Og dertil mumlede hun »i navnet på Gud Fader, Guds Søn og den Helligånd«. Patienten skulle så spytte gennem garntråden, som derefter

blev bundet om benet. Her skulle tråden sidde til næste besøg, hvor hun så startede forfra.

Hun havde også et råd mod udslet på små børns bagdele. Der skulle skæres en kvist af ni forskellige slags træ. Hver for sig blev disse kviste stukket ind i ilden til de begyndte at brænde. De slukkedes i en skål med vand. Med det vand blev bagdelen badet. Hun gemte de ni kviste, og behandlingen blev foretaget ni gange ialt.

I den tredje og sidste beretning skal vi høre om *Vilhelm Johnsen*. Faksemosen ved Græsted. Om ham fortæller forfatteren Georg Nordkild, der er født 1879:

»Da jeg var Dreng, oplevede jeg Vilhelm Johnsen, der boede i nærheden af mit Hjem i Faksemosen. Han havde et sært Væsen og mærkelige Anskuelser. Af Statur var han lille og duknakket med stikkende Øjne og spidsnæset. Dertil langt hvidt Haar og Skæg. Gud havde sagt til ham, at hvis han lod være at spise noget, der havde været Liv i, skulle han aldrig dø. Jeg var engang med min Far paa Besøg hos ham i den gamle Hytte han bebøede. Hans Kost bestod af Kartofler og Salt. Til at helbrede mange Sygdomme med, havde han fremstillet en Fnatsalve af Fnatsblomster og Snogefedt og en Hemmelig-

hed. Kryb slog han gerne ihjel, for Slangen førte til synd. Han følte sig miskendt. Ingen søgte ham. Jo, engang kom en gammel Kone, der havde slaaet skank.

En Vinterdag med haard Frost og et pænt Lag Sne stod jeg med min Moder i Køkkenet, da vi fik Besøg. Ud af Vinduet saa jeg Vilhelm Johnsen komme med bare Fødder i Sneen. Han kom ind, og til min Moders bekymrede Spørgsmaal, svarede han, at der stod skrevet: Jeg vil bære dig, at du ikke skal støde din Fod paa nogen Sten. En Dag brændte Hytten, medens han laa og sov. Stærkt forbrændt blev han indlagt paa Esbønderup Sygehus. Dagen efter var jeg med min Far ovre ved den næsten nedbrændte Hytte. Et gammelt Stolpeskab havde modstaaet Flammerne. Da Far aabnede det, saa jeg tre Salvekrukker, en hvid, en gul og en grøn. Paa den grønne var tegnet korslagte Knogler. Et par Dage senere fik Far besked fra Sygehuset, at Vilhelm Johnsen var død. »Naa, er han nu død, Skroget«, sagde mor. Jeg tænkte, naar han kan dø med alle de Krukker i Stolpeskabet, hvordan saa med alle os andre«.

Prins Frederiks forvisning til Jægerspris

af Hans Christian Jarløv

Prins Frederik (VII) blev en tid forvist til Jægerspris efter sit første ægteskabs forlis med prinsesse Vilhelmine Marie, der var datter af Kong Frederik VI. Ægtskabet var noget de kongelige fædre havde arrangeret for at sikre tronfølgen, men det blev en eklatant fiasko. Efter at have været gift i 6 år, blev parret separeret. Prinsen behandlede sin gemalinde på en måde, der må karakteriseres som skandaløs. Det vakte opsigt ved hoffet, og kong Frederik tilgav al-

drig prinsen den måde, han havde behandlet hans yndlingsdatter på. Forvisningen til Jægerspris blev for prins Frederik nærmest en befrielse. Hans far fik ikke lov til at besøge ham her, men han fik sin personlige lyst styret, da han fik tilladelse til at grave i Hornsherreds kæmpehøje.

Prinsen ledsagedes til Jægerspris af oberstløjtnant Carl von Ewald (1789-1866), der havde været hans lærer, og som af kongen havde fået følgende instruks:

- 1) Han skulle føre dagbog.
- 2) Han skulle indsende ugentlige beretninger til kongen.
- 3) Han skulle censurere prinsens post.
- 4) Han skulle godkende alle gæster på slottet.
- 5) Han skulle påse, at prinsen aldrig ubevogtet foretog nogen spadserer-, ride- eller køreture.
- 6) Han skulle også påse, at prinsen viste mådehold i sit forbrug af alkohol i sin omgang med kvinder.

Forvisningsopholdet, som ikke blev nogen straf, idet prins Frederik kom til at holde meget af stedet, varede 8 uger. I den tid afklaredes prins Frederiks og prinsesse Wilhelmines forhold. Den 18. april 1834 kom statsminister, rigsgreve Andreas Rantzau (1773-1845) til Breitenburg op på Jægerspris med skilsmisseakten, der var underskrevet af kongen, prins Christian Frederik (VIII), prins Ferdinand og geheimestatsministrene. Der sikredes prins Frederik en årlig apanage på 24.000 rdl. plus tillæg på 4.800 rdl. Hertil kom penge til brændsel, et spand heste, furage in natura til 12 heste, gager til hans tjenere o.a.

Efter et mislykket ægteskab med den tysk-fødte prinsesse Caroline Mariane, giftede Frederik, der nu var konge, sig i 1850 med sin elskerinde, Louise Rasmussen, som fik den velkendte titel og navn af grevinde Danner. I 1854 købte kongen Jægerspris som sin personlige ejendom, som overgik til Danner efter kongens død i 1863.

Nye Bøger

Knud Christoffersen: Købstaden Frederikssunds historie 1801-1970, (2. bind). 512 sider, ill. indb. ; kr. 598,-. Forlaget Thorsgaard.

Andet bind af købstaden Frederikssunds historie 1801-1970 er netop udkommet på forlaget Thorsgaard. Bøgværket, der samlet omfatter 934 sider, er skrevet af lektor ved Frederikssunds Gymnasium, Knud Christoffersen.

Bøgværket må karakteriseres som storlået på alle måder; i omfang, i udstyr, i form og ikke mindst i indhold. Det er ganske enkelt et imponerende bogværk Knud Christoffersen ene person her har skabt. Og andet bind lever fuldt og helt op til de forventninger, som man helt naturligt har fået på baggrund af første bind. Begge bind er overordentligt velskrevne, levende og godt disponeret. Bindene er tillige et glimrende opslagsværk, ikke mindst på grund af den tematiske disposition, som gør det muligt at »afslutte« de respektive emner. På den anden side rummer måske netop dette en svaghed, idet årsagssammenhængen naturligt derved svækkes. Den findes, men skal i for høj grad søges frem. Dette må nok siges at være den væsentligste svaghed ved bogværket.

Virkelig ros skal tildeles forfatteren for den fornemme, og til tider eminente, anvendelse af illustrationsmaterialet og da vel i særlig grad det fotografiske. Man sidder vitterlig tilbage med en fornemmelse af, at det lokalhistoriske arkiv og andre gemmer på det nærmeste må være blevet endevendt og tømt. Ikke alene står Frederikssunds topografi lysende klar -hver eneste lokalitet og afkrog er gengivet, men også alle væsentlige sider af dens liv er

gengivet, vel at mærke i sin sammenhæng med teksten.

Andet bind af »Købstaden Frederikssunds historie« skildrer tiden fra 1901 til kommunesammenlægningen i 1970. Spændende og interessant kunne det unægtelig have været om det første tiår efter kommunesammenlægningen var kommet med i skildringen.

Bogen er inddelt i tre store afsnit. Det første giver et billede af byens fysiske udvikling i perioden 1901-1940. Gade for gade fortælles der om husene og de mennesker, der levede og virkede her. Nye krav og idealer satte deres umiskendelige præg på byen, der navnlig i begyndelsen af perioden bredte sig ud over købstadens markjorder.

Det andet afsnit skildrer udviklingen i en række temaer. Det drejer sig om erhverv, transport og trafik, politik, offentlige opgaver og administration, skolevæsen og fritidsliv.

Det sidste afsnit behandler tiden fra besættelsen frem til 1970. Her fokuseres der både på bolig- og erhvervsudvikling. Efter en lidt stille tid frem til slutningen af 1950'erne, kom der for alvor gang i udviklingen. Nye virksomheder kom til byen; ofte udflytters virksomheder fra Hovedstaden. Befolkningstilvæksten satte hidtil ukendte rekorder. Indbyggertallet i den behandlede periode steg således fra 2.301 i 1901 til 7.835 i 1970.

Kenno Pedersen.

FAHS, SEKRETARIATET

har fået ny adresse samt nyt
telefonnummer:

Helsingør Kommunes Museer
att. museumsformidler Poul Korse,
Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør,
Tlf: 49 21 00 98

Hammermøllen i regnvej

-referat fra sommerturen.

Trods silende regn deltog 50 af foreningens medlemmer i sensommer/efterårsturen til den historiske Hammermølle i Hellebæk lørdag den 12. september. Iført regnslag, hætter og gummistøvler og med farvestrålende paraplyer samledes den tapre flok på parkeringspladsen ved Hammermøllen, hvorfra turen gik til turbinehuset ved Bondedammen. Her fremviste turens leder, arkitekt Vagn Kieler den minutiøst opbyggede model af hele Hellebæk-Aalsgaarde området, som det har set ud i 1820'erne. Det lykkedes at beskue modellen gennem det omgivende glas, der på grund af de 50 våde tilskuere hele tiden måtte afdugges, og Vagn Kieler fortalte levende om de enkelte punkter og bygningsværker. Det var så meningen, at vi skulle have foretaget en vandring gennem Bøssemagergade forbi de smukke gamle arbejderboliger, men vi valgte hurtigst muligt at søge ly i selve Hammermøllen og fik således heller ikke set Proberhuset i

denne omgang. I Hammermøllen demonstreredes selve mølleværket og ved kaffebordet kunne Vagn Kieler yderligere berette om stedets historie. En spændende oplevelse, glæde og tilfredshed blandt de våde og tapre deltagere.

Næste tur den 7. maj 1994 bliver forhåbentlig mere tør, og er planlagt at foregå i Slangerup-Jørlunde området.

Erik Buch Vestergaard.

Forsidebilledet:

Tegningen viser en af de velbevarede langdysser i Kirkette Hegn nær Tokkekøb Hegn ved Lillerød, hvor den kendte Dæmpegaardsdysse iøvrigt ligger. Stemningen i skoven en mørk aften, hvor de unge nøgne bøge træder tydeligt frem i fuldmånens skær, har draget tegneren Knud Gamborg en vinterdag i 1877. En ræv, der har fundet sin bolig i vore forfædres grav, har just fået besøg af en anden ræv. De to nattedyr betragter hinanden nysgerrigt, men løber snart væk ved synet af medarbejderne ved Illustreret Tidende, hvori tegningen blev bragt.

LBM

Generalforsamling

**lørdag den 20. november 1993 KL. 14.00 på
Birkerød Bibliotek, store sal,
Stationsvej 38, Birkerød**

Efter generalforsamlingen er der foredrag af
overinspektør ved Nationalmuseet Poul Otto Nielsen:
Arkæologi idag, resultater og perspektiver.